

- Форум дома
- Контраст
- Нестабилност
- Архива
- Возврата (Бор)
- Писма
- Корисни линкови
- Лекции на предмет
- Галерија
- Резиме
- Изјави
- Форум Активности
- Форум ЦСБД
- Форумови

Линк

Stabilis

МЕГА ИНТЕРВЈУ

Иван КАТАРЦИЕВ,
академик

ВЕРУВАМ ВО НАЦИОНАЛНИОТ ИМУНИТЕТ НА МАКЕДОНЕЦИ

Академик Иван Катарциев (73) е еден од основоположниците на македонската историска наука. Се смета за веројатно најдобриот познавач на збиднувањата од крајот на миналото и од првата половина од овој век и во експерт за припадност на својот Византиниста македонска револуционерна организација. Од неодамна е припадник на СДСМ. Со академик Катарциев разговаравме за една од најболните точки на македонското минато и сегашност - бугарофилството

Разговара: Владимир ЈОВАНОВСКИ фотографи: Роберт АТАНАСОВСКИ

ФОРУМ: За првпат ве гледаме на пре-конференција на некоја политичка партија. Што е тоа што ве предизвика така да реагирате на годишнините заеднички ватикански чествувања на македонската и на бугарската делегација?

КАТАРЦИЕВ: Јас не сум член на ниту една партија од 1985 година. Оваа година, по покана од СДСМ, прифатив да станам член. Тоа не значи дека ја изгубив својата самостојност во поглед на науката. Но, кога прифатив да бидам член на СДСМ, тргнав од тоа дека ситуацијата во земјата е таава што човек, ако сака да се реализира како општественик, веќе не е во ситуација сам да го прави тоа, туку мора да биде припадник на определена политичка организација. А по природа и по вокација, отсекогаш сум бил наклонет кон социјалдемократските погледи и секогаш сум сметал дека иднината и припаѓа на социјалдемократијата, односно на општество коешто ќе има организиран однос кон решавањето на социјалните проблеми. Нивниот либерален капитализам нема перспектива. Кога, пак, слушнав за себидеа во Рим, помислив дека не е грв премиерите да се посетуваат. Можат да одат на лов, на скијање, да играат тенис, да решаваат политички проблеми и тоа е сосема в ред. Меѓутоа, ми беше чудно како може државниците на Бугарија и на Македонија да се најдат во Рим, заеднички да настапат во катедралата Сан Клементе и да оддадат заедничко признание на делото на св. Кирил, од причина што во нашите односи има многу нерешени прашања?! Сигурно е дека претходно постоеле договори меѓу двете влади, а сигурно постоеле и разговори меѓу двете цркви за тоа што треба да се случи во Рим. Ние денес немаме релевантна документација врз основа на која можеме да извлечеме точна претстава за тоа како сето тоа било договорано. Какоа е пораката од оваа средба? Ова сигурно има два аспекта - културен и политички. Што се однесува до културниот, знаејќи го фактот што на едно место се најдоа премиерите на две држави со специфични односи меѓу нив во годините по војната, се поставува прашањето каков е тука пораката? Ано е оддавање почит на делото на Кирил и Методиј, тоа не е јубилејно, и се прави секоја година по повод 24 мај, а би било добро кога тоа оддавање почит, барем според присуството, би било општословенско. Но, со оглед на оспорувачкото на македонскиот идентитет и постојаната расправја околу македонското културно наследство, тогаш ваквата прослава предизвикува, најбаво речено, чудене. Значи, според тоа, културната страна на римското чествување не би можела да издржи критика.

Се поставува прашањето колку е таа блиска со политичките интереси? Сметам дека таа има исклучително политички аспект и мислам дека недостатокот на таа манифестација е нејзината политизација, иако јас сум за развивање на односите со сите соседи. Но, как тоа ќе се доведе во врска со оспорувачкото на македонскиот идентитет, културното наследство, јазикот и нацијата, тогаш веќе се поставува прашањето: Може ли во такви услови, ако спротивната страна не направи чекори кон тоа да се ослободи од тој баласт и да престане со подметнувањата дека ние сме македонски бугари, да се преземаат вакви заеднички слава? Инаку, јас не спорам дека ние имаме многу заедничко со културното наследство, со оглед на тоа дека, официјално, христијанството е примено во рамките на бугарската држава. Оттаму и бугарското име на македонските Словени, со оглед на тоа што државата е таа што го наметнува името.

ФОРУМ: Оттаму нагробот на Цар Самоил стои бугарски имер?

КАТАРЦИЕВ: Не само во случајот со гробот на Самоил, туку и со Карпошовото востание, па се до најново време, нам постојано ни се леги бугарското име. Меѓутоа, тоа не значи дека сме Бугари, оти низ вековите ние сме формирале својот етнички идентитет. Мислам дека денес нашите средновековни истражувачи направиле голем продор во откривањето на равлинското наследство, колку и да е тоа уништувано низ вековите од страна на пропагандите - се со цел да се затре македонското културно наследство низ наследствата и низ црковната литература. Кога ќе ги анализирате јазичките, веќе гледате дека се развиваат два одделни јазика, кои систематски, со тек на времето, се конституираат и тоа е она што ја чини основата за формирањето на една нација.

ФОРУМ: Дали изразите „македонски народ“ и „бугарски народ“ кои ги употребил премиерот Костов не значат дефинитивно различување на овие два субјекта од страна на тамошната официјална политика?

КАТАРЦИЕВ: Јас не почувствува, ниту видов, во речникот на нашиот премиер употреба на поимите „македонски народ“ и „македонска нација“. Барем не досега. Можеби Костов тоа го стори - си дозволувам да шпекулирам - за да го покрене тоа што не го кажа претседателот на македонската Влада. Тоа требаше да го каже тој. Втората работа е дека јас не би брзал таквите изјави да ги оценувам премногу позитивно. Во идеологијата на Ванчо Михајлов и на оној дел на македонското национално движење којшто на чело со Тодор Александров се приближило кон бугарската македонскиот народ беше избрала името. Таа се однесуваше на сите жители во Македонија - „Бугари“, Албанци, Влахи, Турци...

ФОРУМ: Како ја оценувате тезата на некои софиски кругови дека Бугарија е подготвена да ги признае „сегашната равлинска историја“ доколку ние ги признаеме „историските факти“?

КАТАРЦИЕВ: Во Бугарија има политички сили кои не само што се подготвени, туку и ја признаваа реалноста, и тоа не е ништо ново. Во 1941 година, кога дојде бугарската окупаторска војска, многу истакнати официјални личности од Бугарија во контактите со македонскиот човек дојдоа до сознание дека овде се развива македонскиот јазик. Има анализи од 1935-1936 година, кои тоа го докажуваат преку примерите на Коста Раѓин, Христо Крпе, Антон Панов итн. Тогаш во Бугарија се појавува констатација дека во формално афирмацијата на македонскиот литературен јазик, врз база на македонските дијалекти. Па, се вети следново: „Таа појава нам ни оди во корист, затоа што тоа е средство во уништувањето на србизацијата на Бгларите во Македонија. Во, тој процес има две страни. Моментно тоа е во нивна интерес. Објективно, македонскиот јазик значи создавање на јазик зад кој стои македонска нација.“ Сегашните ставови, во тој поглед, не се ништо ново. Во суштина, тие имаа проблем, а не ние.

Изначредно е значајно за нас, но прва се за Бугариите, тие да се ослободат од тој синдром за тоа што се Македонците. Мислам дека не треба да се однесуваат како патрони и да не сметат за малолетни и неспособни да го оценат сопствениот развој. Јас сум сигурен дека кога ќе престане притисокот од нивна страна, нашите научници од областа на јазикот, историјата и фолклорот ќе бидат многу ослободени и покритички во оценувањето на културниот развој на Македонија. Тие се наоѓаат под постојан притисок да се прикажат такаава како што не сакате и како што не сте. Според тоа, ако сакаат Бугарите да развиваат добри односи со Македонија, што е апсолутно потребно, тогаш нека не се занимаваат веќе со проблемот какво е нашето наследство.

ФОРУМ: Еден ваш колега, Стојан Киселиновски, неодамна напиша дека забележал „еден суптилен јазичен историски дисконитинет на македонскиот јазик“ при неговата кодификација по Втората светска војна. Што мислите за таквото тврдење?

КАТАРЦИЕВ: Тоа е епигонство. Човекот што го изјавуваше не е никаков специјалист во областа на јазикот. Има други авторитети - лингвисти кои може да ги консултираат околу ова прашање. Зад ова може да се кријат други цели.

ФОРУМ: Кои цели можат да се кријат зад г-динот Киселиновски?

КАТАРЦИЕВ: Најбаво речено - проблематични. Не сакам да ги квалификувам, но не можат да се одделат од целите на овие кои говорат дека ние треба да го прифатиме бугарскиот јазик. Можеби за вас тоа изгледа чудно, но ако го прочитате сето тоа што тој го пишува, неговите констатации во поглед на развојот на македонското национално движење, ќе видите дека таму има многу работи кои не можат да издржат критика.

ФОРУМ: Постои ли генерациски јаз на македонските историчари? Вашата колешка Виолета Анкоска, по февруарскиот научен собир во Институтот за национална историја (ИНИ) излезе со теза дека постојат крупни разлики меѓу постарите и помладите историчари по прашањето на идеологизацијата и потчинетоста на историската наука од страна на комунистичката партија?

КАТАРЦИЕВ: Таа дебата на Симпозиумот по повод 50 години од ИНИ беше, на некој начин, маркетиншка. Не станува збор за никакви генерациски разлики во гледиштето на историјата. Нема ништо од тоа. Таму имаше два-тријна кои настапија со извесни тези и имаше обид за политизација на македонската историографија од аспект на актуелната власт. Тоа беше едно додворување на сфаќањата на сегашната Влада. Не постоваа она баш никаква црно-бело гледање на историското минато во претходниот систем. Бидејќи и припаѓав на онаа генерација којашто го започна формирањето на македонската историографија, тој пат ми е најдобро познат. Имаше проблеми со комунистичката власт во однос на резултатите на македонската историографија и таа настулуваше да ги пријуди историчарите да пишуваат според потребите на тогашната власт. И тогаш, а и сега, имаше историчари кои својот однос кон науката го усогласуваа со актуелната власт. Односно, ушите ги држеа отворени за да чујат какви се реакциите „од горе“. Но, нашата наука имаше доволно храброст да не поднесе на притисок и да бара да ги изучава процесите на националното движење. Денес многу се говори за тоа дека ние е потребно „ново читање на историјата“, дека сме имале „бели петна“, „црни точки“ итн. Точно е дека постоеше ембарго кои определени личност од нашето современе, од првите години на повоенниот период. Постоела е едно ембарго кон прочувањето на делото на ВМРО на Тодор Александров и на Ванчо Михајлов, тоа е точно. Но, треба да се разбере дека новите власти, што се инсталираа во Македонија во 1944 година, немаа никаква кадровска основа, никаво искуство во историографијата за да можат да направат дистинкција за тоа што е што на пример, дали ВМРО на Гоце Делчев е различна од онаа на Александаров и на Михајлов? Во претходна Кралска Југославија, беше создадена претстава дека ВМРО е исто што и Ванчо Михајлов. Тоа сфаќање беше доминантно во владејачките кругови сè до 1964, кога се одржа едно советување во Клубот на пратниците. Тогор одржа Мито Хаџивасилев Јасмин, кој рече дека е еднакво време да се престане со прогонување на младинците кои на разни места пишуваат паролите: „Да живее ВМРО!“.

Постојат и други примери. Во 1944 година се говореше од страна на тогашните макишки дека Гоце Делчев и Илинден не треба да се слават бидејќи тој бил „Бугарин“, а Илинденското било „бугарско востание“.

ФОРУМ: Дали навиистина Делчев се изјаснувал како Бугарин и зошто?

КАТАРЦИЕВ: Баваш е прашањето. Сите наши луѓе се именувале како „Бугари“.

ФОРУМ: Љупчо Георгиевски, пред четири години, во Пулс го напиша следново: „Дажте ми еден доказ дека кој било од нашите великани се декларирал како Македонец.“. Постојат ли такви докази?

КАТАРЦИЕВ: За изјавата на Љупчо Георгиевски треба да ја согледаме неговата ментална конституција. Можеби неговиот проблем е со сопствениот етнички идентитет, зашто ако треба нему да му се одговора, би можело да му се каже да се сврти кон делото на Крсте Печко Мисирков. Што се однесува до „бугаризацијата“ на нашите деца, мора да се знае тоа дека нашите луѓе поминувале низ бугарски образовни институции, низ школите на Егзархијата, која ја спроведуваше бугарската великодржавна политика. Целта на тие школи беше во Македонија да создадат интелигенција со бугарска свест и таа даде свои резултати од гледа точка на бугарските интереси. Нашите луѓе апсолутно ја прифатиле и бугарска култура и се запознаа и со политичкиот живот на Бугарија и со нејзиното револуционерно движење, кое го прифатиле како искуство. Јас ќе ви кажам ништо за што знам дека денес ќе нивне на противење. Првото име на македонска ослободителна организација било „Б-ларо-македonoдpиcкo револуционерни комитети“.

Тоа го објавив уште во 1965 година и оттогаш наваму овде тоа се оспорува, во Бугарија се прифаќа. Нема никаква валидна документација што би можела да го оспори тоа сознание. Меѓутоа, брзо се сфати дека бугарската основа - тоа можеше да го најдете во делата на Христо Татарчев и на Горче Петров - е тесна основа за мобилизација на сето население во Македонија, она кое имаше потреба од слобода и развој. Затоа доаѓа до промена на името во ТМОРО. Тоа е периодот кога се јавува т.н. македонски политички сепаратизам и тоа е почетокот на развојот на македонската национална свест.

Тоа е резултат на еден тежок процес, кој трае од Илинденското востание до 1908 година, период на жестока битка на пропагандите. Тука се војните од 1912-1918 година и, најпосле, непосредно по Првата светска војна, знајќи се е декларацијата на претседателот на СДД Вудро Вилсон за правата за самоопредување, потоа Декретот за мир, издаден по Октомвриската револуција, романтизмот што ги зафати војничките маси - сето тоа влијаеше за брза експлозија на националната самосвест кај Македонците. Оттука, нема никаква основа тврдењето дека ние сме производ на Коминтерната и на Коста Новаковиќ. Впрочем, тоа може да се потврди и веќе од 1922 година, во активност на македонските писатели и емиграција, како и појавувањето на дела на македонски. Потоа имаме дефинирање на употреба на поимот „македонски Словени“ од страна на Венкелев, употребата на македонскиот јазик од страна на Ванчо Михајлов, а влијаеше и за создавање на два регионална свест, а врз неа се изгради и националната свест. Факт е дека оној момент кога ВМРО беше забранета, во 1934, 7 ишајлов нареди нивој да не е спротивставена на таа наредба и да се предаде оружје. Како деге ја сум свел на тоа кога во нашето село четниците на Михајлов ги предаваа пушките. Тоа се доживеа како големо олеснување, бидејќи значење ослободување од мировските даноци, од обврските да се служи во мировската милиција, да се биде стражар итн.

ФОРУМ: Неодамна, во едно интервју, висока функционерка на ВМРО-ДПМНЕ, зборувалка за тезата дека левицата во Македонија секогаш била ориентирана кон Белград, а десницата кон Софија, ми го посочи примерот на Димитар Влахов - левицар од ВМРО (Обединета), кој се декларирал како Бугарин.

КАТАРЦИЕВ: Да, тоа е точно. И не само Димитар Влахов, Павел Шатев, Панко Брашнаров, Ризо Ризов и др. Меѓутоа, оваа тезата е погрешно поставена. Не е државата во тоа дали левицата се определуваат за Србија, а десницата за Бугарија. Тука се мешаат поимите. Практично, ни левицата ни десницата не ја доведуваа во прашање својата бугарска провенеиенција. Тоа ќе го доведе дури и Димитар Влахов во 1948 година на седницата на Политбироот, кога говореше за постоењето на македонска нација, да рече дека во 1931-32 година е направена грешка. Сите тие негериани останаа само на нивото на политички, а не и на национален сепаратизам. Тука мора да се спомене еден феномен. Поделбата на Македонија 1913 година одигра извонредно штетна улога во свестта на македонците. Зошто? Затоа што ја прекина нормалната комуникација - политичка, културна, економска - меѓу Македонците. Го прекина процесот на создавање на единствена македонска историја на целиот македонски простор.

Македонските прогресивни сили ги врза за прогресивните сили на земјите во коишто постојувало. Тие почнаа да ја прифаќаат политичката определба на филозофија на земите меѓу кои Македонија беше поделена. Така, во текот на НОБ, кога доаѓа времето за поврзување, постоеше огромен јаз во свеста на Македонците од трети дела на земјата. Сите велеа дека се Македонци, кои доаѓаат на нивна помош дека содржина. Кои доаѓаат од Бугарија, тие сметаа дека треба да дојдат на чело и да ја водат Македонија, особено ветераните како Шатев и Влахов. Тие, практично, се чувствуваа како Бугари. ВМРО (Об.) не мрдна од обичниот политички македонски идентитет. Во Вардарска Македонија, благодарјќи на српското родноство, тече процес на самоизражување низ литературата. Треба да се признае фактот дека постоењето на хрватско и на словенско движење во Кралска Југославија придонесе македонското национално движење да се основаа многу подлабоко. Оттаму, појавувањето на изразот како Лич во 1937 година, во кој доаѓа до некои теории за македонската национална самобитност.

ФОРУМ: Кога ги гледате во Скопје десниците на Михајловски, Катрови и Гузевлов како држат свечени конференции, чувствувате ли опасност за опстојувањето на македонскиот национален идентитет?

КАТАРЦИЕВ: Јас верувам во националниот имунитет на Македонците. Ил она е создадена и изградена од македонскиот национален корпус, кој мора да се одбледува, а која по мене има своја историска димензија. Таа тргнува оттаму што предците на голем дел од луѓето што ја застапуваат пробугарската опција, работеле во бугарски институции и оттаму ја црпеле својата егзистенција. Тие имале низ организирани институции и нивните наменицици го носат тоа чувство. Од друга страна, голем дел од нив биле репресирани од страна на миналтиот систем, па нивното сегашно дејствување е резултат и на извесен отпор. Тие македонизмот го доживуваат како нешто агресивно и опресивно во однос на нив. Тоа што се случуваше од 1945 до 1970, таа негативна енергија акумулирана во некои луѓе треба да се живее преку природен пат. Ке треба да се врши репресија, но истовремено треба да се даде отпор. Ке треба се да се препушти на логиката дека ова овде е стадо без чучина. Ако тој чуverte премиерот на ТБД, тој рече дека не се откажува од сè што досега напишал и кажал. Мислам дека ако таа изјава се доведе во склад со она што го пишуваат во Пулс 1995 година, кога кај себе подвлекуваат поинакво етничко чувство од македонското, односно кога ја проблематизираше својата етничка свест и етноидеологијата, значи дека отпорот е апсолутно неопходен. Нормален легитимен отпор од страна на македонскиот национален идентитет. Не може да се прави политичка кариера врз негирање на личниот национален идентитет. **И**

ФОРУМ: Дали изразите „македонски народ“ и „бугарски народ“ кои ги употребил премиерот Костов не значат дефинитивно различување на овие два субјекта од страна на тамошната официјална политика?

КАТАРЦИЕВ: Јас не почувствува, ниту видов, во речникот на нашиот премиер употреба на поимите „македонски народ“ и „македонска нација“. Барем не досега. Можеби Костов тоа го стори - си дозволувам да шпекулирам - за да го покрене тоа што не го кажа претседателот на македонската Влада. Тоа требаше да го каже тој. Втората работа е дека јас не би брзал таквите изјави да ги оценувам премногу позитивно. Во идеологијата на Ванчо Михајлов и на оној дел на македонското национално движење којшто на чело со Тодор Александров се приближило кон бугарската македонскиот народ беше избрала името. Таа се однесуваше на сите жители во Македонија - „Бугари“, Албанци, Влахи, Турци...

ФОРУМ: Како ја оценувате тезата на некои софиски кругови дека Бугарија е подготвена да ги признае „сегашната равлинска историја“ доколку ние ги признаеме „историските факти“?

КАТАРЦИЕВ: Во Бугарија има политички сили кои не само што се подготвени, туку и ја признаваа реалноста, и тоа не е ништо ново. Во 1941 година, кога дојде бугарската окупаторска војска, многу истакнати официјални личности од Бугарија во контактите со македонскиот човек дојдоа до сознание дека овде се развива македонскиот јазик. Има анализи од 1935-1936 година, кои тоа го докажуваат преку примерите на Коста Раѓин, Христо Крпе, Антон Панов итн. Тогаш во Бугарија се појавува констатација дека во формално афирмацијата на македонскиот литературен јазик, врз база на македонските дијалекти. Па, се вети следново: „Таа појава нам ни оди во корист, затоа што тоа е средство во уништувањето на србизацијата на Бгларите во Македонија. Во, тој процес има две страни. Моментно тоа е во нивна интерес. Објективно, македонскиот јазик значи создавање на јазик зад кој стои македонска нација.“ Сегашните ставови, во тој поглед, не се ништо ново. Во суштина, тие имаа проблем, а не ние.

Изначредно е значајно за нас, но прва се за Бугариите, тие да се ослободат од тој синдром за тоа што се Македонците. Мислам дека не треба да се однесуваат како патрони и да не сметат за малолетни и неспособни да го оценат сопствениот развој. Јас сум сигурен дека кога ќе престане притисокот од нивна страна, нашите научници од областа на јазикот, историјата и фолклорот ќе бидат многу ослободени и покритички во оценувањето на културниот развој на Македонија. Тие се наоѓаат под постојан притисок да се прикажат такаава како што не сакате и како што не сте. Според тоа, ако сакаат Бугарите да развиваат добри односи со Македонија, што е апсолутно потребно, тогаш нека не се занимаваат веќе со проблемот какво е нашето наследство.

ФОРУМ: Еден ваш колега, Стојан Киселиновски, неодамна напиша дека забележал „еден суптилен јазичен историски дисконитинет на македонскиот јазик“ при неговата кодификација по Втората светска војна. Што мислите за таквото тврдење?

КАТАРЦИЕВ: Тоа е епигонство. Човекот што го изјавуваше не е никаков специјалист во областа на јазикот. Има други авторитети - лингвисти кои може да ги консултираат околу ова прашање. Зад ова може да се кријат други цели.

ФОРУМ: Кои цели можат да се кријат зад г-динот Киселиновски?

КАТАРЦИЕВ: Најбаво речено - проблематични. Не сакам да ги квалификувам, но не можат да се одделат од целите на овие кои говорат дека ние треба да го прифатиме бугарскиот јазик. Можеби за вас тоа изгледа чудно, но ако го прочитате сето тоа што тој го пишува, неговите констатации во поглед на развојот на македонското национално движење, ќе видите дека таму има многу работи кои не можат да издржат критика.

ФОРУМ: Постои ли генерациски јаз на македонските историчари? Вашата колешка Виолета Анкоска, по февруарскиот научен собир во Институтот за национална историја (ИНИ) излезе со теза дека постојат крупни разлики меѓу постарите и помладите историчари по прашањето на идеологизацијата и потчинетоста на историската наука од страна на комунистичката партија?

КАТАРЦИЕВ: Таа дебата на Симпозиумот по повод 50 години од ИНИ беше, на некој начин, маркетиншка. Не станува збор за никакви генерациски разлики во гледиштето на историјата. Нема ништо од тоа. Таму имаше два-тријна кои настапија со извесни тези и имаше обид за политизација на македонската историографија од аспект на актуелната власт. Тоа беше едно додворување на сфаќањата на сегашната Влада. Не постоваа она баш никаква црно-бело гледање на историското минато во претходниот систем. Бидејќи и припаѓав на онаа генерација којашто го започна формирањето на македонската историографија, тој пат ми е најдобро познат. Имаше проблеми со комунистичката власт во однос на резултатите на македонската историографија и таа настулуваше да ги пријуди историчарите да пишуваат според потребите на тогашната власт. И тогаш, а и сега, имаше историчари кои својот однос кон науката го усогласуваа со актуелната власт. Односно, ушите ги држеа отворени за да чујат какви се реакциите „од горе“. Но, нашата наука имаше доволно храброст да не поднесе на притисок и да бара да ги изучава процесите на националното движење. Денес многу се говори за тоа дека ние е потребно „ново читање на историјата“, дека сме имале „бели петна“, „црни точки“ итн. Точно е дека постоеше ембарго кои определени личност од нашето современе, од првите години на повоенниот период. Постоела е едно ембарго кон прочувањето на делото на ВМРО на Тодор Александров и на Ванчо Михајлов, тоа е точно. Но, треба да се разбере дека новите власти, што се инсталираа во Македонија во 1944 година, немаа никаква кадровска основа, никаво искуство во историографијата за да можат да направат дистинкција за тоа што е што на пример, дали ВМРО на Гоце Делчев е различна од онаа на Александаров и на Михајлов? Во претходна Кралска Југославија, беше создадена претстава дека ВМРО е исто што и Ванчо Михајлов. Тоа сфаќање беше доминантно во владејачките кругови сè до 1964, кога се одржа едно советување во Клубот на пратниците. Тогор одржа Мито Хаџивасилев Јасмин, кој рече дека е еднакво време да се престане со прогонување на младинците кои на разни места пишуваат паролите: „Да живее ВМРО!“.

Постојат и други примери. Во 1944 година се говореше од страна на тогашните макишки дека Гоце Делчев и Илинден не треба да се слават бидејќи тој бил „Бугарин“, а Илинденското било „бугарско востание“.

ФОРУМ: Дали навиистина Делчев се изјаснувал како Бугарин и зошто?

КАТАРЦИЕВ: Баваш е прашањето. Сите наши луѓе се именувале како „Бугари“.

ФОРУМ: Љупчо Георгиевски, пред четири години, во Пулс го напиша следново: „Дажте ми еден доказ дека кој било од нашите великани се декларирал како Македонец.“. Постојат ли такви докази?

КАТАРЦИЕВ: За изјавата на Љупчо Георгиевски треба да ја согледаме неговата ментална конституција. Можеби неговиот проблем е со сопствениот етнички идентитет, зашто ако треба нему да му се одговора, би можело да му се каже да се сврти кон делото на Крсте Печко Мисирков. Што се однесува до „бугаризацијата“ на нашите деца, мора да се знае тоа дека нашите луѓе поминувале низ бугарски образовни институции, низ школите на Егзархијата, која ја спроведуваше бугарската великодржавна политика. Целта на тие школи беше во Македонија да создадат интелигенција со бугарска свест и таа даде свои резултати од гледа точка на бугарските интереси. Нашите луѓе апсолутно ја прифатиле и бугарска култура и се запознаа и со политичкиот живот на Бугарија и со нејзиното револуционерно движење, кое го прифатиле како искуство. Јас ќе ви кажам ништо за што знам дека денес ќе нивне на противење. Првото име на македонска ослободителна организација било „Б-ларо-македonoдpиcкo револуционерни комитети“.

Тоа го објавив уште во 1965 година и оттогаш наваму овде тоа се оспорува, во Бугарија се прифаќа. Нема никаква валидна документација што би можела да го оспори тоа сознание. Меѓутоа, брзо се сфати дека бугарската основа - тоа можеше да го најдете во делата на Христо Татарчев и на Горче Петров - е тесна основа за мобилизација на сето население во Македонија, она кое имаше потреба од слобода и развој. Затоа доаѓа до промена на името во ТМОРО. Тоа е периодот кога се јавува т.н. македонски политички сепаратизам и тоа е почетокот на развојот на македонската национална свест.

Тоа е резултат на еден тежок процес, кој трае од Илинденското востание до 1908 година, период на жестока битка на пропагандите. Тука се војните од 1912-1918 година и, најпосле, непосредно по Првата светска војна, знајќи се е декларацијата на претседателот на СДД Вудро Вилсон за правата за самоопредување, потоа Декретот за мир, издаден по Октомвриската револуција, романтизмот што ги зафати војничките маси - сето тоа влијаеше за брза експлозија на националната самосвест кај Македонците. Оттука, нема никаква основа тврдењето дека ние сме производ на Коминтерната и на Коста Новаковиќ. Впрочем, тоа може да се потврди и веќе од 1922 година, во активност на македонските писатели и емиграција, како и појавувањето на дела на македонски. Потоа имаме дефинирање на употреба на поимот „македонски Словени“ од страна на Венкелев, употребата на македонскиот јазик од страна на Ванчо Михајлов, а влијаеше и за создавање на два регионална свест, а врз неа се изгради и националната свест. Факт е дека оној момент кога ВМРО беше забранета, во 1934, 7 ишајлов нареди нивој да не е спротивставена на таа наредба и да се предаде оружје. Како деге ја сум свел на тоа кога во нашето село четниците на Михајлов ги предаваа пушките. Тоа се доживеа како големо олеснување, бидејќи значење ослободување од мировските даноци, од обврските да се служи во мировската милиција, да се биде стражар итн.

<